

Repliker och kommentarer*

Nyansera den svenska handelspolitiken!

Ben Wikman är kritisk mot den liberala svenska handelspolitiken. Sverige bör ta konsekvenserna av att omvärlden blir alltmer protektionistisk. □

Det är egentligen konstigt att omvärlden kan bli hur protektionistisk den vill utan att Sverige rör ett finger för att ändra på sin egen handelspolitik. Det första argumentet för att inte göra något är att det är oklart om omvärlden verkligen håller på att bli mera protektionistisk – "vi får se hur det går med Tokyo-rundan inom GATT!" Det andra argumentet går ut på att Sverige har mer att förlora än att vinna på protektionistiska åtgärder – "se bara hur det gick för Kjell-Olof Feldt och skoindustrin!" Det tredje argumentet är att frihandel är det bästa för världen enligt utrikeshandelsteorin "och den har ju Bertil Ohlin fått Nobel-priset för!"

Om vi börjar med det första argumentet, så råder det väl ingen tvekan om att världen under senare år har blivit allt mera protektionistisk. Att leda tendensen i bevis i detta sammanhang känns onödigt – det räcker med att ha läst ett stort antal tidningsartiklar i ämnet. Den positiva rapporteringen från Tokyo-rundan är något av ett önsketänkande med hänsyn till alla avgörande undantag ifråga om branscher och länder och dessutom återstår många svårigheter tills avtalen är ratificerade.

Det är ytligt sett riktigt att Sverige har mera att förlora än att vinna på att ändra sin handelspolitik i protektionistisk riktning. Bakom detta förhållande ligger det faktum att protektionistiska åtgärder från ett land brukar leda till handelspolitiska repressalier från andra länder och eftersom Sverige är litet och mycket exportberoende kommer vi själva att förlora på kuppen. (Ca 40% av den svenska industriproduktionen exporteras.) Ytligheten i resonemanget framgår emellertid om vi vänder på frågan, dvs varför svarar vi aldrig själva på protektionistiska åtgärder från andra länders sida? Det råder väl ingen tvekan om att svensk industri i sin helhet skulle gå under eller flytta utomlands, om vi fortfarande var helt liberala i en helt protektionistisk omvärld.

Av detta följer att vår handelspolitik nog borde nyanseras efter skiftningarna i den internationella handelspolitiken och vi är därmed inne på det tredje argumentet. Att frihandel vore det bästa för världen är visserligen sant enligt utrikeshandelsteorin, men här gäller alltså frågan vad som är det bästa för Sverige i en allt mera protektionistisk omvärld. Om världen med andra ord inte förstår sitt eget bästa, bör Sverige ta de realistiska konsekvenserna av detta och inte fortsätta med en hopplös idealism tills industrin är utslagen både på hemmamarknaden och exportmarknaden. De exklusiva nischer

* I denna avdelning välkomnas såväl repliker på tidigare artiklar i Ekonomisk Debatt som fristående kommentarer i ekonomiska frågor. Bidrag ska vara redaktionen tillhanda den 1 aug. Manus bör inte överstiga 4 maskinskrivna A4 sidor.

som återstår för oss med en fortsatt liberal handelspolitik gör dessutom landet oerhört sårbart ifråga om sin egen försörjning.

Vilka kretsar är frihandelsvänliga?

Om vi ett ögonblick funderar över vilka kretsar som står bakom Sveriges nuvarande liberala handelspolitik, så hittar vi nästan hela det s k etablissemangent enligt följande:

Överst på listan står naturligtvis de stora importörerna och grosshandlarna, vilka har ett direkt intresse av att Sveriges import är så fri som möjligt. Sedan hittar vi företagsledarna i de stora exportföretagen, vilka helt enkelt har lärt sig avsky alla former av protektionism, eftersom denna ständigt är riktad mot dem utomlands. Vidare finns där politiker, vilka kan vara liberala av olika skäl – socialdemokraterna tex torde ha intresse av att konsumenterna har billiga utländska varor att tillgå på den svenska marknaden. Slutligen finner vi professorerna och andra ekonomer som har lärt sig utrikeshandelsteorin ordentligt i skolan, men som kanske nu har en något eftersläpande världsuppfattning.

Den enda instans som hittills har uttryckt tvivelsmål om den svenska frihandelsförträfflighet är facket, som har noterat vilka förödande konsekvenser importen kan ha på den svenska sysselsättningen.

Räknar vi nu ihop de ovanstående grupperna får vi en övervägande majoritet för en fortsatt svensk liberalism bland opinionsledarna och beslutsfattarna, men detta behöver för den skull inte vara det allena saliggörande i längden.

Vad kan vi göra åt vår handelspolitik?

Ett argument som man ofta stöter på när man vill diskutera den svenska handelspolitiken är att vi redan har förhandlat bort vårt handlingsutrymme genom avtal med GATT, EG, EFTA osv och att det alltså inte är någon idé att prata om saken längre. Även om det tyvärr ligger mycket i detta, så är det inte alldeles sant om man tittar närmare efter.

En helt acceptabel möjlighet som vi

har kvar, om vi vill skydda vår hemmamarknad, är att förhandla fram ett medlemskap i EG, eller åtminstone harmonisera våra yttre tullar med EG's. (EG's medeltullnivå ligger på 6,4% jämfört med 4,3% för Sverige. USA har 8,2% och Japan 9,5%.)

Till detta kommer alla s k icke tariffära handelshinder på världsmarknaden, där vår förhandlingsposition via EG givetvis skulle bli betydligt starkare gentemot tredje land än om vi försökte skärpa vår handelspolitik isolerat. På denna punkt är det svenska etablissemangent också mera splittrat än ifråga om frihandelspolitiken som princip.

Att vi kan göra en hel del alldeles för oss själva framgår också av det breda registret med internationellt accepterade s k icke tariffära handelshinder, dvs restriktioner, kvoter, subventioner, statliga upphandlingar o d. (Det är lätt att hålla med om att allt sådant låter otrevligt för en rationell och hederlig svensk.) Att sådana åtgärder inte har varit helt främmande för de senaste regeringarna i landet skall gärna tillstås och vi har också fått uthärda viss internationell kritik på området. I stort sett är vi emellertid fortfarande relativt snövita internationellt sett och har kanske fortfarande mest att göra ifråga om statliga upphandlingar. De flesta högteknologiska branscher torde tex bli undantagna från Tokyo-rundan hos de mera avancerade industriländerna.

Avsikten med de ovanstående tankegångarna är emellertid inte att anvisa hur Sverige bör nyansera sin handelspolitik i takt med omvärlden utan att påvisa att en sådan nyansering uppenbarligen behövs. Gör vi bara detta klart för oss – i synnerhet bland våra opinionsledare och beslutsfattare – så kommer ett kvalificerat utredningsarbete säkert igång ifråga om de rätta metoderna. Kanske finns här en ny och intressant forskningsuppgift för Sveriges yngre och mindre historiskt belastade nationalekonomer?

Som början till sådana nya ansatser på det handelspolitiska området kan man föreslå att Industriförbundet och Handelsdepartementet utarbetar en s k anti-

dumping-klausul, som de flesta länder utom Sverige sedan gammalt håller sig med. (Vi kan då snabbt reagera på tex en störtflod av utländsk elektronik på den svenska marknaden.) Vidare kan vi se över EG-frågan från denna nya vinkel och med beaktande av de sk politiska realiteterna i landet, dvs vi kanske skall nöja oss med att harmonisera vår yttre tullmur m m med EG's. (En delfråga här-

vidlag är Finland, om vi går ur EFTA, men de har ju redan ett handelsavtal med EG liksom vi själva.) Slutligen bör vi allvarligt överväga de förslag som under senare tid har framförts från olika håll om sk nationella projekt på de högteknologiska områdena och åtminstone ge berörda branscher motsvarande villkor som de har i de andra industriländerna.

Civilekonom *Ben Wikman*